

HET KAN VERKEREN

door

H.M. Kuypers

Eerder gepubliceerd in Ons Voorgeslacht, jrg. 53 (1998) een uitgave van de Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie

In reactie op mijn publicatie van het artikel ‘Wie was Weijntje?’ in het jubileumnummer van dit maandblad¹ kreeg ik de vraag voorgeschoteld, of een zekere Thijs Jansz. in Bergambacht, wiens kinderen zich Verka(ijk) gaan noemen, identiek zou kunnen zijn met de Thijs Jansz. Vercayck in Bergambacht, die in dat artikel genoemd wordt.

Zonder dat ik verder iets wist over de Thijs Jansz. van de vraagstelster, luidde mijn antwoord: ‘Tot mijn spijt kan ik geen aansluiting vinden tussen uw Thijs Jansz. en de Thijs Jansz. Vercayck in mijn artikel. De laatste is namelijk op 11-6-1704 **kinderloos** overleden. Alleen al uit dat gegeven blijkt dat hij niet identiek kan zijn met uw Thijs Jansz. **en ook niet diens voorvader kan zijn.**’

Van deze laatste toevoeging zou ik later spijt krijgen.

Afgezien van het feit dat Thijs Jansz. Vercayck minstens driemaal een testament liet opstellen, waarin hij zijn zuster en de kinderen van zijn broer Gerrit Jansz. Vercayck tot zijn erfgenamen benoemde, hetgeen uitsluit, dat hij zelf wettige kinderen gehad zou hebben, wordt het ultieme bewijs, dat Thijs kinderloos gestorven is, geleverd door de akte van taxatie van zijn onroerende goederen i.v.m. het collaterale successierecht van 23-11-1704² Als iemand zonder wettige descendenten (nageslacht) was overleden, moest de 20e penning (5%) van de totale waarde van zijn nagelaten goederen betaald worden (een belasting dus), waartoe deze goederen eerst getaxeerd moesten worden.

Thijs Jansz. Vercayck had twee broers, Hendrick en Gerrit Jansz. Vercayck. Het was niet moeilijk uit te sluiten, dat de Thijs Jansz. van de vraagstelster van één van hen afstamde. Hendrick stierf ongehuwd en Gerrit had weliswaar zeven kinderen, waarvan vier dochters (drie ongetrouwd en de vierde getrouwd doch kinderloos overleden) en drie zonen, maar als de laatste dochter overlijdt, zijn de kinderen van haar broers haar erfgenamen en alleen Jacob Gerritsz. Vercayck had een zoon Cornelis, die in 1685 geboren is en bovendien niet in Bergambacht maar in Ouderkerk a/d IJssel woonde.

Een ander argument, dat pleitte tegen een verwantschap van beide Thijs Janszonen, leek mij het gegeven, dat de sociale achtergrond van beide heren nogal verschilde. Thijs Jansz. Vercayck kwam uit de gegoede boerenstand, hetgeen niet alleen blijkt uit zijn nagelaten goederen, een hofstede met ruim 10 morgen land, maar ook uit de impost, die betaald moest worden bij het aangeven van zijn overlijden (gaarder): f 6,00 (de op één na hoogste klasse). De Thijs Jansz. van de vraagstelster woonde op het dorp, was vermoedelijk een ambachtsman en zijn overlijden werd pro deo aangegeven op 25-3-1715 in Bergambacht.

Wat was er bekend van deze Thijs Jansz., naar wiens afstamming gezocht werd?

Hij trouwde in Langerak in januari 1695 als Tijs Janssen, j.m. van Bergambacht met Marietje Jacobsdr., j.d. van Langerak.

Zij lieten in Bergambacht tussen 1696 en 1711 kinderen met de volgende namen dopen: Marringe, Jan, Andries, Isaack en Pieter. Van hun kinderen Eijgje en Jacobus werden geen dopen gevonden.

Vanaf hun trouwen worden deze kinderen zonder uitzondering Verkaa, Verkaik of Verkaijk genoemd.

Hun moeder hertrouwde te Bergambacht op 22-7-1718 als Marij Jacobsdr. de Jong, weduwe van Thijs Jansen, met Teunis Dirkse de Jong, wedr van Arijaantje Cornelisdr. Tromp.

De enige in Bergambacht gedoopte Thijs, die in aanmerking zou kunnen komen voor deze Thijs Jansz., is de aldaar in het doopboek op 15-2-1663 zonder patronym genoemde 'Thijs, een bastaart van Marringe Aris [= Andries]'.
Op 6-6-1650 wordt in Bergambacht gedoopt: 'Arien, een bastaart van Marringe Andries'.
De vraag werpt zich op of deze twee 'bastaarden' broers of althans halfbroers waren.

Op 15-9-1688³ verkopen Willem Cornelisz. Croon en **Arien Theunisz.** zo voor hemzelf en als gemachtigde voor **zijn broeder Thijs Jansz.**, welk recht hij had verkregen door 't onderhouden van zijn broeder gedurende 4 jaren vanaf dato 21-12-1675, een hennepwerf in Benedenberg in Bergambacht. De werf grensde aan het land van de weduwe van Gerrit Jan Dircxz.z.

Deze akte wijst niet alleen in de richting van de laatste mogelijkheid, die van halfbroers, maar geeft ook grond voor het vermoeden, dat het patronym van Thijs, het buitenechtelijk geboren kind van Marringe Andriesdr., Jansz. is, daarmee een opening biedend voor de speurtocht naar de gezochte Thijs Jansz. Men realiseerde zich, dat Arien, de oudste zoon van Marringe Andriesdr., juist in 1675 meerderjarig (25 jaar oud) was geworden en dus oud genoeg om zijn jongere halfbroer te onderhouden.

In die tijd woonde er, voor zover bekend, maar één Arien Theunisz. in Bergambacht, en wel in het dorp aan de Quel.

Op 21-12-1675⁴ verbindt Arien Theunisz. tot waarborg voor een schuld aan Gerrit Jan Dircxz.z. zijn huis en erf aan de Quel ten zuiden van deze Gerrit Jansz. (dezelfde buurman als in de vorige akte).

Arien Theunisz. was getrouwd met Willemijntje Gielisdr. de Radde. Tussen 1675 en 1694 liet Arien Theunisz. in Bergambacht de volgende kinderen dopen: Andries, Pieter, Marringe en Willem, waarbij hij éénmaal Arien Theunisz. van de Quel werd genoemd. In 1675 werd de vader ietwat cryptisch, maar op een in het doopboek van Bergambacht vaker voorkomende wijze, genoemd: 'May Arissen Arij', d.w.z. Arij, de zoon van May Andriesdr.

In het doopboek van Bergambacht worden de moeders pas vanaf 1723 genoemd.

De zonen Andries en Pieter noemen zich later **Romeyn**.

Willemijntje Gielisdr. de Radde is een dochter van Gielis Pietersz. de Radde en Marringe Jansdr. Hofstadt. De naam Andries komt hier niet aan moederszijde voor.

Zowel Thijs Jansz. als Arien Theunisz. noemen een zoon Andries.

Mede op basis van het vernoemen van hun kinderen, lijkt het aannemelijk, dat Arien Theunisz. en Thijs Jansz. de kinderen zijn van Marringe Andriesdr.

Maar wat was de relatie van de halfbroers met Willem Cornelisz. Croon, die samen een hennepwerf verkopen in 1688?

Van de laatste is meer bekend. Hij is één van de zes kinderen van Cornelis Joostenz. Croon en Annigje Bouwensdr. en kan niet veel later dan in 1625 geboren zijn. Hij is dus een generatie ouder dan de halfbroers.

Willem Cornelisz. Croon is tweemaal getrouwd geweest en zal vermoedelijk een stuk ouder geweest zijn dan zijn tweede vrouw Annigje Huijbertsdr.

In onderstaande akte blijkt er een relatie te bestaan tussen Annigje Huijbertsdr. en de halfbroers, maar hoe is nog onduidelijk.

Op 22-4-1682⁵ stellen Willem Cornelisz. Croon, schoenmaker, en Annigje Huijbertsdr., echtelieden wonende in Bergambacht, een testament op. Zij hebben geen kinderen. Zijn erfgenamen zijn zijn broers en zusters en hun kinderen, zij benoemt haar man tot erfgenaam onder voorwaarde, dat hij een aantal legaten uitkeert. Zo krijgen o.a. Ariaentje en Jannetje Huijbertsdrs., wonende in Willemstad, samen 100 gld.

Verder legateert zij aan **Arien Theunisz.** de oude hennepwerf en aan **Thijs Jansz.** de nieuwe hennepwerf en aan hen samen nog de helft van een hennepwerf, alle gelegen in Benedenberg onder Bergambacht.

Marrigje Andriesdr., de moeder van Arien Theunisz. en Thijs Jansz., is vermoedelijk een dochter van Andries Aertsz., metselaer te Bergambacht, en Neeltje Fransdr. Marrigje is met haar zuster Trijntje Andriesdr. mede-erfgenaam van haar kinderloos gestorven tante Crijntje Aertsdr.

Op 26-6-1665⁶ verkopen Jan Pietersz. [Vlaming, te Zuidbroek], wedr van Crijntje Aertsdr., Cornelis Willemsz. [Bles], Jan Willemsz., Aert Willemsz. [Bles], Dirck Willemsz. [Bles], Cornelis Pietersz. getrouwd met Neeltje Willemsdr. [Bles], Dirck Ariensz. Pel getrouwd met Annichje Willemsdr. en voorn. Cornelis Willemsz. nog als voogd van de nagelaten kinderen van Merrichje Willemsdr., allen kinderen van Merrichje Aertsdr. zal., Gerrit Claesz. Tromper getrouwd met Merrichje Cornelisdr., Aernt Hendricxz. getrouwd met Annitje Cornelisdr., Lijsje Cornelisdr., Jacob Hermansz. Vertoorn getrouwd met Jannitje Cornelisdr. en Gerrichje Cornelisdr., kinderen van Neeltje Aertsdr., Jacob Pieter Damenz.z. getrouwd met Trijntje Andriesdr. en **Merrichje Andriesdr.**, kinderen van Andries Aertsz., zich testamentair sterk makende voor de kinderen en descendente van Jan Aertsz. en Reyer Aertsz., allen erfgenamen van Crijntje Aertsdr., hun moeye zal., aan Maerten Jansz. een griendinge, gel. in den Hoeck onder Bergambacht in Pieter Jans hofstede, groot 1 hond, voor 225 gld. en nog twee griendingen, elk groot 1 hond op de Hooge Nesch.

Trijntje Andriesdr. trouwde op 24-1-1649 te Groot Ammers [zij staat abusievelijk vermeld als Trijntje Pietersdr.] met Jacob Pieter Damenz.z.

Op 8-9-1659⁷ verkoopt Jacob Pietersz. getrouwd met Trijntje Andriesdr. aan Pieter Jacobsz., wonende alhier, 1/3 part in een huis en erf met een hennepwerf, gel. in Benedenberg, zoals hem is nagelaten in qualiteit voorn. door Andries Aertsz., zijn overleden schoonvader.

Op 4-7-1661⁸ verkoopt Merrichje Andriesdr., wonende in Benedenberg, aan Hendrick Claesz. Udo een stukje land, groot 1 hond, gel. in Benedenberg, met de zelfde belendingen als in de vorige akte, alles volgens de lootcedulle van 20-4-1660.

In het Verpondingscohier van Bergambacht van 1632⁹ komt voor onder Benedenberg het huis van Andries de metselaer, waarvan de belendingen overeenkomen met die in de aktes van 1659/'61.

Op 25-7-1620¹⁰ verdelen Merrichje Jansdr. [Boelen], weduwe van Frans Cornelisz., in zijn leven gewoond hebbende in Ammerstol, geass. met Jan Ariensz. Boel[en], haar zoon, ter eenre en Cornelis Fransz., Arien Fransz., Andries Aertsz. getrouwd met Neeltje Fransdr. en Gerrit Fransz., mitsgaders Coen Cornelisz. [te Brandwijk] als oom en voogd van de twee weeskinderen van voorn. Frans Cornelisz. en Merrichje Jansdr., alle kinderen en erfgenamen van zal. Frans Cornelisz., diens boedel, waaronder land in Bergambacht en een huis en land in Ammerstol.

Frans Cornelisz. had uit zijn tweede huwelijk met Merrichje Jansdr. Boelen, wede van Arien Cornelisz. Goethert, de kinderen Cornelis Franz. Waterhoen, geb. ca 1588 [timmerman te Bergambacht] en Marringje Fransdr. [getrouwd met Aert Damenz. te Berkenwoude].

Alle aktes ten spijt, is het nog niet zeker, maar slechts aannemelijk, dat Marringje Andriesdr., de dochter van Andries Aertsz., metselaar te Bergambacht, en Neeltje Fransdr., identiek is met de ongehuwde moeder Marringje Andriesdr. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de 'bastaard' Thijs Jansz. en de gezochte Thijs Jansz., wiens kinderen zich Verkaijk gaan noemen.

Intrigerend is ook waarom de zonen van de oudste halfbroer, Arien Theunisz., zich **Romeyn** gaan noemen en de kinderen van de jongste halfbroer, Thijs Jansz., **Verkaijk** heten, waarbij het logisch is zich af te vragen, of deze naamgeving te maken kan hebben met de namen van de respectievelijke biologische vaders.

De nu volgende akte bewijst strikt genomen niets, maar biedt het perspectief, waarbij alle stukjes van de legpuzzel op hun plaats vallen. Met andere woorden, dat wat hiervoor aannemelijk genoemd werd, nu zeker is en dat op de gestelde vragen nu een logisch antwoord gegeven kan worden.

Op 4-1-1670¹¹ procedeert **Gerrit Franz. als oom en voogd van de nagelaten kinderen van Marringje Andriesdr.**, eiser, tegen **Arien Theunisz. Romeijn**, gedaagde, om betaling van 300 gld. uit hoofde van een openstaande obligatie. Weyntje Teuniszdr., wede van Cornelis Egbertsz., stelt zich borg voor Arien Theunisz. Romeyn.

Indien het niet puur toeval is, dat een zekere Arien Theunisz. Romeijn een schuld heeft aan de moeder van een buitenechtelijk kind, dat zij Arien Theunisz. noemt en wiens zoons zich later ook Romeijn gaan noemen, is het enige en meer aannemelijke alternatief, dat die schuld was voortgekomen uit een (onderhandse) regeling voor de alimentatie van deze zoon uit de buitenechtelijke relatie tussen Marringje Andriesdr. en Arien Theunisz. Romeijn.

In dat geval heeft Marringje Andriesdr. deze zoon op onorthodoxe wijze vernoemd naar zijn biologische vader, met ook diens patronym i.p.v. het patronym Ariensz.

Mij is onbekend of dit een gangbaar gebruik was in die tijd.

De consequentie daarvan is, dat Marringje Andriesdr. ontegenzeggelijk dezelfde procedure heeft toegepast bij haar tweede zoon, Thijs Jansz. (Verkaijk).

Dat betekent dat de biologische vader van deze Thijs Jansz. ook een Thijs Jansz. Vercayck moet zijn.

Arien Theunisz. Romeijn, de veronderstelde biologische vader van Arien Theunisz., de oudste zoon van Marringje Andriesdr., woonde eveneens in het dorp van Bergambacht. Zijn geschatte geboortjaar ligt rond ca 1615. Hij was voor 9-5-1648 getrouwd met Heijltje Jansdr., een weduwe op leeftijd, die uit haar eerste huwelijk, dat ca 20 jaar eerder was gesloten, drie kinderen had. Arien Theunisz. Romeijn had geen wettige kinderen.

Thijs Jansz. Vercayck, de veronderstelde biologische vader van Thijs Jansz., de jongste zoon van Marringje Andriesdr., is de in mijn publicatie genoemde Thijs Jansz. Vercayck. Hij zal rond 1630 geboren zijn en was ca 1655 getrouwd met Teuntje Corneliszdr., welk huwelijk ook kinderloos bleef. Men kan slechts gissen, waarom Thijs Jansz. Vercayck zijn natuurlijke zoon niet in één van zijn testamenten bedacht heeft met een legaat.

Het ware beter geweest, indien ik de vraagstelster had geantwoord, dat Thijs Jansz. Vercayck zonder wettige kinderen, in plaats van kinderloos, was gestorven.

Graag wil ik mevrouw A. van Dijk-Bezemer en de heer J. de Jager dank zeggen voor hun bijdrage aan dit artikel.

NOTEN

1. *Ons Voorgeslacht* jrg. 51 (1996) blz. 368-376.
2. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 90.
3. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 19.
4. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 18.
5. Streekarch. Hollands Midden, ona Gouda inv. nr. 451, fol 350.
6. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 17.
7. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 16.
8. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 16.
9. SAK, Oud Archief Bergambacht inv. nr. 58.
10. SAK, ora Ammerstol inv. nr. 7.
11. SAK, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 10.